

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2026. május 6.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal** kell javítani az alábbiak szerint.

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a <i>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
--

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a <i>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
--

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a <i>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot. A korszakokat határoló – **kötőjellel összekapcsolt** – évszámok egy időbeli elemnek számítanak.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (\checkmark Tidő, illetve \checkmark Ttér), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (\checkmark), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek
 Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tény, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tény, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tény, és helyes megállapítást sem tett.</p>

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. $\checkmark F1$ ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; $\checkmark\checkmark F1$ ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; $\checkmark F1$ és $\checkmark F1$ külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre adott részpontokat (pl. $\checkmark E1$).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. **Abban az esetben**, ha a vizsgázó megoldása meghaladja a kipontozott sorok által kijelölt terjedelmet, az azon túli megoldás

- rövid feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 130 szóig;
- hosszú feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 290 szóig;
- komplex feladat esetében (a megoldás összterjedelmét tekintve) legfeljebb 340 szóig értékelhető.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Indiai vallások (Elemenként 0,5, összesen 4 pont.)

Állítások	Hindu- izmus	Budd- hizmus	Mind- kettő	Egyik sem
a) Indián kívül térítő vallásként terjedt el.		X		
b) A kasztrendszert a világegyetem isteni rendje részének tekinti.	X			
c) Politeista vallás, bár az istenek tiszteletét az egyénre bízta.			X	
d) Hitvilágának része a lélekvándorlás.			X	
e) Tanítása szerint a vágyakról lemondva szüntethető meg a szenvedés, és hagyható el az örök körforgás.		X		
f) Alapítása nem köthető egy tanítóhoz, saját magát a világ eredeti vallásának tartja.	X			
g) A világot és törvényeit is a mindenható Isten teremtésének tartja.				X
h) Az örök világtörvény vallásának tekinthető.			X	

2. Iszlám (Összesen 4 pont.)

- a) Mohamed megkapta az isteni kinyilatkoztatást. / Mohamed prófétává / vallásalapítóvá vált. / Mohamed ezt követően kezdte el terjeszteni tanait. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- b) Korán (0,5 pont)
- c) zarándoklat (legalább egyszer a Kábához) *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- d) Mekka (0,5 pont)
- e) Az iszlám előzményének tekinti a zsidó / keresztény vallást. / Az iszlám zsidó / keresztény gyökerekből táplálkozik. / Mohamed az utolsó a próféták sorában. / Az iszlám elismeri a zsidó / keresztény prófétákat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

3. III. Béla (Összesen 4 pont.)

- a) esztergom(i) /Esztergom (0,5 pont)
- b) kalocsa(i) / Kalocsa (0,5 pont)
(Az a) és a b) betűjelű válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)
- c) regálé(k) / regáléjövendelmek (0,5 pont)
- d) szász(ok) (Elfogadható még: német / németek.) (0,5 pont)
- e) 2., 3. (Elemenként 0,5 pont.)
- f) A királyi udvar vándorolt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

4. Világkereskedelem (Elemenként 0,5, összesen 4 pont.)

Állítások	Sorszámok	
a) A munkaerőhiány pótlására alakult ki a kereskedelem ezen szörnyű formája a két terület között.	2.	6.
b) A luxuscikknek számító fűszereket a termőterületükről kezdetben a térségben először megjelenő ország szállította el.	4.	7.
c) A területet nemesfémbányái az azt gyarmatosító ország fontos bevételi forrásaivá váltak.	2.	5.
d) Az ország manufaktúrái látták el nemesfémekért cserébe iparcikkkel azt a nagyhatalmat, amelynek egy ideig az uralma alatt állt.	3.	5.

(Az egy sorban szereplő számok fordított sorrendben is elfogadhatók.)

5. Reformáció és ellenreformáció Magyarországon (Összesen: 4 pont)

Írás / beszéd	A forrás betűjele
a) Pázmány Péter válasza egy evangélikus prédikátornak, 1603	B
b) A hajdúk vezetőinek kiáltványa a Bocskai-felkelés kirobbanásának okairól, 1604	E
c) Egy református lelkész röpirata Pázmány Péterről, 1619	C
d) Apáczai Csere János beszéde az erdélyi fejedelemtől kapott megbízatásával kapcsolatban, 1659	A

(Elemenként 0,5 pont.)

e) C, E (A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.) (Elemenként 0,5 pont.)

f) A reformáció (magyarországi) kibontakozása és a török hódítás / mohácsi vereség között. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

6. Második ipari forradalom (Összesen 4 pont.)

a) A kínálat meghaladta a keresletet. / Megegyezett a kínálat. / Túltermelés volt. / A fogyasztás lassabb ütemben növekedett, mint a(z) (olaj) kitermelés. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

b) Nem volt kiszámítható a bevétel. / Kevesebb volt a profit. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) monopólium / monopol helyzet (0,5 pont)

d) kartell (0,5 pont)

e) acél (0,5 pont)

f) villanykörte / izzó(lámpa) / villanyvilágítás (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (0,5 pont)

7. Az 1848–1849-es szabadságharc (Összesen 8 pont.)

a)

1.	2.	3.	4.
D	C	A	B

(Helyes sorrend: 1 pont.)

Állítások	Forrás(ok) betűjele	
b) Magyarország mindkét ellenfelét ábrázolja.	B	
c) Ferenc József hatalomra kerülésére utal.	C	
d) A magyar államforma megváltozására utal.	A	
e) Utal a magyar függetlenség reményére vagy megvalósulására.	A	C
f) Az államfő személyének megváltozására utal.	A	C

Az e) és f) válaszok esetén a források betűjelei az adott sorban fordított sorrendben is elfogadhatóak. (Elemenként 0,5 pont.)

g) (gróf) Batthyány Lajos (0,5 pont)

h) olmützi alkotmány (Elfogadható még: oktrojált alkotmány.) (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (0,5 pont)

i) 1849. április 14. (1 pont)

j) B (0,5 pont)

k) 3. (0,5 pont)

l) Az orosz terjeszkedés akadályozása miatt. / Az európai (erő)egyensúly fennmaradása érdekében. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

Megjegyzés: A feladat pontszáma – helytelenül – 8,5 pontra jön ki a 8 pont helyett.

A megoldásokat a javítási-értékelési útmutatónak megfelelően kell pontozni, de a maximálisan adható pontszám csak 8 lehet (a tökéletes – 8,5 pontos – megoldás esetén is).

8. A nemzetiszocialista Németország (Összesen: 4 pont)

a) 1. paraszt(ság) / parasztok 2. tőkés(ek) / (nagy)polgár(ság) / (nagy)polgárok / burzsoázia 3. munkás(ság) / munkások / proletárok / proletariátus (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (Elemenként 0,5 pont.)

b) Tőkeellenes volt. / Szembeállította a tőkéseket a dolgozó néppel. / A fizikai munka jelentőségét hangsúlyozta. / A polgárság ellen hangolta a közvéleményt. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) A hazaszeretetet hangsúlyozta. / Megkérdőjelezte a zsidók hazaszeretetét. / A zsidókat nem tekintette németnek. / Elítélte a kozmopolitizmust. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

d) 2. (0,5 pont)

9. Világgazdasági válság Magyarországon (Összesen 4 pont.)

a)

1.	• piac beszűkülése
2.	• készletek felhalmozódása
3.	• belkereskedelmi árak csökkenése
4.	• más felhasználási lehetőségek kialakítása
5.	• termelők pénzhez jutása

(Helyes sorrend: 1 pont.)

b) A társadalom nagyobb tömegeit érintette. / Ebben az ágazatban dolgozott a legtöbb ember. / A mezőgazdaság adta a kivétel nagyobb részét. / Ezt sújtotta jobban a válság. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

c) 1. (0,5 pont)

d) 3. (0,5 pont)

e) 2. (0,5 pont)

f) 3. (0,5 pont)

10. A kommunista Kína (Összesen 3 pont.)

a) kollektivizálás (Elfogadható még: tévesztés / kolhozosítás / államosítás.) (0,5 pont)

b) 2., 3. (Elemenként 0,5 pont.)

c) nagy ugrás (0,5 pont)

d) A parasztokat nem tették érdekeltté a termelésben. / Alacsony hatékonysággal termeltek. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

11. Magyarország szovjetizálása (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

a) Horthy-rendszer / Horthy-korszak (0,5 pont)

b) a szervezet működésének ellehetetlenítése / a szervezet felosztatásának előkészítése / állami befolyás alá vonása / koncepciók per előkészítése *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

c) 2. (0,5 pont)

d) 3. (0,5 pont)

e) 1. (0,5 pont)

12. Nemzetiségek a jelenkori Magyarországon (Összesen 4 pont.)

a) 2. (0,5 pont)

b) A kvóta függ a(z) országos listás) szavazatok számától. / A 2018-as választásokon többen / a 2022-es választásokon kevesebben szavaztak. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont.)

c) 1. (0,5 pont)

d) német(ek) / németiség (0,5 pont)

e) 3. (0,5 pont)

f) Szavazhat. / Törvényjavaslatot nyújthat be. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont.)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A nyugati egyház szervezeti felépítése

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a katolikus egyház középkori szervezetét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy a témához kapcsolódó dátumot (pl. az egyházszerkezet kialakulása: 4. századtól / késő római korban, az Egyházi Állam kialakulása: 8. század, a pápai hatalom megerősödése: 11. század, egyházszakadás: 1054), továbbá rögzíti, hogy a katolikus egyház központja Róma.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. katolikus, pápa, püspök, zsinat.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a térkép alapján (pl. egy országot egyházmegyékre osztottak; az egyházmegyék élén püspök / érsek állt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a püspökök igazgatási / adószedési / bíraskodási feladatokat is elláttak; az érsek az adott ország / tartomány püspökeinek is elöljárója; több helyen az államalapítással együtt történt az egyházszerkezet; az egyház hierarchikus szervezet volt).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a zsinaton a püspökök / főpapok vesznek részt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsinaton a pápa elnökölt; a zsinatokon döntöttek hitbéli / szervezeti kérdésekről; a zsinatok fokozatosan a pápa ellenőrzése alá kerültek / megritkultak).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a katolikus egyház vezetője a pápa, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. hatalmát Szent Pétertől eredezteti; a frank majd német-római uralkodókkal való kapcsolata is erősítette hatalmát; a püspökök / pátriárkák sorából emelkedett az egyház vezetőjévé; az egyházszakadás után vált egyértelműen az egyház fejévé; az Egyházi Állam élén világi uralkodó is volt; az egyház hierarchikus szervezet volt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a katolikus egyházszerkezet az egyes egyházközségek / települések papjaira / plébánosaira épül, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ők végezték a szertartásokat – mise, keresztelő, esküvő, temetés stb.; felszenteléssel váltak világiakból papokká; az egyházközségeket az esperesek ellenőrizték; az egyház hierarchikus szervezet volt).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Az első világháború kitörése

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első világháború kitörését mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy lényeges dátumot a témával kapcsolatban (pl. az első világháború kitörése: 1914, az első világháború vége: 1918, a szarajevói merénylet: 1914. június 28., az Osztrák–Magyar Monarchia hadat üzen Szerbiának: 1914. július 28.), és rögzíti a téma egy lényeges térbeli elemét (pl. a balkáni / boszniai válság vált a háború ürügyévé; a Ferenc Ferdinánd elleni merénylet Szarajevóban történt; a központi hatalmak egy tömbben helyezkedtek el).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. antant, központi hatalmak, hadüzenet, ultimátum / villámháború / haditerv.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Németország támogatta a Monarchia bármely külpolitikai lépését; Németország megfelelőnek érezte a pillanatot a háború kirobbanásához), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németország ösztönözte a Monarchia hadüzenetét; a feltétlen német támogatás miatt mert hadat üzenni a Monarchia Szerbiának; Tisza István kezdetben ellenkezett a hadüzenet; kezdetben lelkesedés / támogatás övezte a háború kirobbanását; a Monarchia német támogatást kapott orosz támadás esetén; a Monarchia és Németország korábban létrehozta a kettős / hármasszövetséget).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az orosz cár háborúval fenyegetőzött Németország / a Monarchia ellen; az oroszok elítélték a hadüzenetet), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Oroszország volt Szerbia / az ortodox népek fő támogatója; Oroszország a Balkán / a tengerszorosok elfoglalását tervezte; Oroszországnak az Osztrák–Magyar Monarchia volt a legfőbb riválisa a Balkánon; Németország hadat üzent Oroszországnak; Oroszország hadat üzent az Osztrák–Magyar Monarchiának; az uralkodók egymásra hárították a felelősséget).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a Monarchia hadat üzent Szerbiának, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. szerb nacionalisták megölték az osztrák–magyar trónörökös / Ferenc Ferdinándot; a háború kitörésére ürügyül a szarajevói merénylet szolgált; az Osztrák–Magyar Monarchia előbb ultimátumot küldött Szerbiának).	0–3
	E2 Rögzít még egy lényeges tényt az első világháború kitörésével kapcsolatban (pl. két szövetségi rendszer jött létre; mindkét szövetségi rendszer / Németország villámháborúra számított; az antantországok is gyorsan beléptek a Monarchia és Szerbia háborújának ürügyén; kezdetben lelkesedés övezte a háború kirobbanását), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felsorolja a két szövetségi rendszer tagjait; a szövetségi rendszerek vetélkedtek egymással a Balkánon / a gyarmatokon / az európai hegemoniáért);	0–3

	hadviselő felek haditervei nem váltak be; a központi hatalmak kétfrontos háborúra kényszerültek; Szerbia legyőzése csak 1915-re sikerült; a háború egy elhúzódó világháborúvá vált; már a háború elején soha nem látott veszteségek érték a harcoló feleket; a háború hamar állóháborúvá alakult; felerősödött a nacionalizmus).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. A jobbágyság helyzete a 18. században

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a jobbágyság helyzetének 18. századi változásait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Mária Terézia és II. József uralkodásának évszámait: 1740–1780 és 1780–1790.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a korszakban Magyarország a Habsburg Birodalom része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. jobbágyság, adó, rendelet, országgyűlés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. urbárium / úrbéri viszonyok / úrbéri rendelet, majorság / jobbágytelek, robot, felvilágosult abszolutizmus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. nem volt mindenhol úrbéri szerződés; előfordult, hogy a robotot szokás alapján határozták meg; a jobbágyság pénzt is fizetett a földesúrnak; a jobbágyságterhek nem voltak egységesek az országban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a jobbágyság ki voltak szolgáltatva a földesúrnak; a jobbágyságterhek növekedtek; jobbágyszokások voltak; az összeírás az úrbéri rendelet előkészítését szolgálta).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az uralkodó célja az alattvalók helyzetének javítása volt; a nemesek ellenálltak neki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarországon feudális / rendi társadalom volt; Mária Terézia rendeletben szabályozta a jobbágyság helyzetét; a felvilágosult abszolutizmusra jellemző ez a gondolkodásmód; az adóalap védelme is célja volt).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Erdélyben felkelés tört ki; a nemesség ellen lázadtak a parasztok), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az erdélyi jobbágyság helyzete rossz volt; román parasztok lázadtak fel a magyar nemesség ellen; etnikai színezete is volt a felkelésnek; a felkelést leverték; a felkelés hozzájárult II. József jobbágyságrendeletének kiadásához).	0–3

	F4 Rögzíti, hogy II. József megszüntette a jobbágyok röghöz kötöttségét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel megszűnt a második / örökös jobbágyság Magyarországon; a jobbágyok egy részének nem volt szabad költözési joga; csökkent a jobbágyok kiszolgáltatottsága; nem történt jobbágyfelszabadítás; a rendelet célja a munkaerő áramlásának megkönnyítése volt).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy lényeges tény a jobbágyokról (pl. a jobbágyok személyükben függő helyzetben voltak; jobbágyok alkották a társadalom többségét; nem volt saját földjük; külföldről hívtak be földműveseket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. személyes függésük nem szűnt meg; földhasználat fejében szolgáltatással tartoztak; a magyar társadalom agrártársadalom volt; számos kedvezményt kaptak; munkaerőhiány volt; a század elején kedvező helyzetben voltak; idővel elfogytak a megműveletlen földek; az udvar és a nemesek is telepítettek be földműveseket).	0–3
	E2 Rögzíti Mária Terézia úrbéri rendeletének egy elemét (pl. meghatározta a robot mennyiségét; meghatározta a jobbágytelek méretét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam védte a jobbágyokat a túladóztatástól; a rendelet nem változtatott a jobbágyok jogállásán; a földesurak növelték a majorság méretét; egységesítette a jobbágyterheket).	0–3
	E3 Rögzíti II. József jobbágyrendeletének egy a forrásban nem szereplő részét (pl. szabad házasodás; szabad mesterségtanulás; szabad örökösödés; a jobbágytelket nem lehet ok nélkül elvenni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. II. József a jobbágyok jogi helyzetét javította; az erdélyi parasztfelkelés miatt adta ki a rendeletet; nem történt jobbágyfelszabadítás; megpróbálta előmozdítani az iparosodást; enyhítette a személyi függést; ezt a rendeletet II. József nem vonta vissza).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. A Kádár-korszak gazdaságpolitikája

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a Kádár-korszak gazdaságpolitikáját, valamint annak háttérét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma két időbeli elemét (pl. Kádár hatalomra kerülése: 1956, Kádár leváltása: 1988, a Kádár-korszak vége: 1989, új gazdasági mechanizmus bevezetése: 1968, ötéves terveket vezettek be, az olajválság az 1970-es években bontakozott ki, az 1970-es évek végétől / az 1980-as években csökkent az életszínvonal / nőtt az infláció / nőtt az államadósság).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a szovjet tömb / a KGST tagja volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. szocialista gazdaság, tervgazdaság / tervutasításos rendszer, államadósság, ipar / mezőgazdaság / kereskedelem.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. termelőszövetkezet / háztáji; új gazdasági mechanizmus, maszek / második gazdaság, hiánygazdaság / adósságspirál.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a termelőszövetkezeti tagok számának jelentős növekedését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a mezőgazdaságban – szinte – teljes kollektivizálást hajtottak végre; ez összhangban állt a magántulajdon felszámolását / a vagyonközösséget hirdető kommunista ideológiával; gyakran erőszakos eszközökkel zajlott; a háztáji gazdálkodással / a társadalombiztosítással próbálták elfogadhatóbbá tenni az intézkedést a parasztság számára).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. lehetővé tették kisebb magánvállalkozások működését; a magánvállalkozásokra a tervgazdálkodás rugalmatlansága / a hiánygazdaság miatt is szükség volt; a kisiparosoktól és kiskereskedőktől a rendszer támogatását várták el), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez ellentmondott a kommunista ideológiának; ez is egy eleme volt a kádári alkunak; a korszak második felében egyre többen kényszerültek a főállásuk mellett másodállás vállalására).	0–3
	F3 Rögzíti az államadósság növekedését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezt a magas jóléti kiadások is okozták; az olajválság / az egyre romló külkereskedelmi mérleg is hozzájárult; Magyarország a Nemzetközi Valutaalap tagja lett; a korszak végére az ország adósságspirálba / az államcsőd közelébe került; egyre jelentősebbé vált az infláció).	0–3
	F4 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. eleinte nőtt, később csökkent az iparban dolgozók aránya; a mezőgazdaságban dolgozók aránya jelentősen csökkent; a harmadik szektorban dolgozók aránya jelentősen nőtt), és tesz egy érdemi megállapítást	0–3

	erre vonatkozóan (pl. a korszak elején – extenzív – iparfejlesztés zajlott; a kommunista ideológia az ipari munkásokat tekintette társadalmi bázisnak; a mezőgazdasági termelést modernizálták / hatékonyabbá tették; a harmadik szektor jelentőségének növekedése összhangban állt a világgazdasági folyamatokkal / összefüggött például a turizmus fellendülésével).	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy tervgazdaság működött, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az állam határozta meg a termelés mennyiségét / a béreket / az alapvető termékek árát; a kínálat gyakran nem alkalmazkodott a kereslethez; nem tette lehetővé a hatékony termelést).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt az új gazdasági mechanizmusra vonatkozóan (pl. ez figyelembe vette a piacgazdaság törvényszerűségeit; lazított a tervgazdaságon; nagyobb önállóságot adott a vállalatoknak; igyekezett a vállalatokat / dolgozókat érdekeltté tenni a hatékonyabb termelésében), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. bevezetésére a romló gazdasági mutatók miatt került sor; nem állt összhangban a szocialista gazdálkodás ideológiájával; politikai reform nem társult hozzá; a reformok jelentős részét – a keményvonalasok / a szovjet vezetés nyomására – visszavonták.)	0–3
	E3 Rögzít egy további tényt a korszak gazdaságpolitikájára vonatkozóan (pl. biztosították az ország energiaellátását; fejlesztették az infrastruktúrát; növekedett a vegyipar / építőipar / mezőgazdasági gépgyártás; az ország főként / nem kizárólag a többi KGST-tagállammal kereskedett), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az energiaellátást jelentős részben a Szovjetunióból érkező importtal biztosították; ekkor épült a paksi atomerőmű; befejeződött az elektromos hálózat kiépítése; autópályákat / lakótelepeket építettek; az iparfejlesztés során jobban figyeltek a lakosság / a mezőgazdaság igényeire; a modern technológiát továbbra is nyugatról szerezték be; a szocialista berendezkedés gátolta a hatékony termelést).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A magyar rendek és a Habsburg-udvar viszonya (komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a magyar rendek és a Habsburg-udvar viszonyának alakulását a Bocskai-felkeléstől a Rákóczi-szabadságharc végéig a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két, a témához kapcsolódó lényegi évszámot (pl. bécsi béke: 1606, Bethlen Gábor fejedelemsége: 1613–1629, vasvári béke: 1664, pozsonyi országgyűlés: 1687, karlócai béke: 1699, Rákóczi-szabadságharc: 1703–1711, szécsényi országgyűlés: 1705, ónodi országgyűlés: 1707, szatmári béke: 1711).	0–2
	T2 Rögzít legalább két lényeges térbeli elemet (pl. Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság / királyi Magyarország, Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs, Eszék, Szentgotthárd, Vasvár, Sárospatak, Ónod, Szatmár, Északkelet-Magyarország).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. szabadságharc, fejedelem / király, kuruc, amnesztia.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. hajdúszabadság, trónfosztás, újszerzeményi jog, Udvari Haditanács.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Habsburgok külföldi zsoldosainak pusztításaival szembe fordultak a hajdúk; a császári csapatok Bocskai birtokait támadták meg; Bocskai és a hajdúk szövetkeztek egymással), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburgok felségárulási pereket indítottak magyar főurak ellen; a Habsburgok támogatták az ellenreformációt; a hajdúk az egyik fő problémának a protestánsok üldözését tartották; részben ez vezetett a Bocskai-felkeléshez; a hajdúk adták Bocskai hadainak a többségét).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Bocskai Erdély önállósága mellett érvelt; ha lesz újra önálló Magyar Királyság, akkor Erdélynek egyesülnie kell azzal), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyarországi rendek jogainak védelmét segítette elő az önálló Fejedelemség léte; Erdély különállását valójában az Oszmán Birodalom biztosította / Erdély török vazallus volt; az erdélyi fejedelmeknek nem volt erejük a három részre szakadt ország egyesítésére; a fejedelmek törekvéseit a katolikus főrendek gyakran nem támogatták).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. Bethlen és a magyarországi rendek között feszültség volt; Bethlen célja volt az ország egyesítése; a rendek csak részben támogatták Bethlent), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Bethlen a protestánsok védelmében avatkozott be a harmincéves háborúba; Bethlent ez készítette a hadjárat befejezésére; a nikolsburgi béke reális kompromisszum volt; Bethlen segítette a magyar nemeseknek	0–3

	a rendi jogok védelmében; Bethlen nem egyesítette az országot; csak a Felvidék keleti részét szerezte meg).	
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Zrínyi a Habsburg-udvarhoz hű politikus volt; Zrínyi magas rangot töltött be a Habsburg-udvarban), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Zrínyi a Habsburgokkal együttműködve vívta sikeres törökellenes harcait; Zrínyi családja hagyományosan is Habsburg-hű volt; Zrínyi ennek ellenére nem nyerte el a nádori címet; Zrínyi nem mindig tudta érvényesíteni befolyását a Habsburg-udvarban; a család rekatolizált).	0–3
	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a török elfoglalta Új-Zrínyivárat / a Muraközt; Zrínyi hiába kért / nem kapott segítséget Montecuccolitól / a Habsburg-udvartól), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Zrínyi elfordult a Habsburgoktól; magyar elégedetlenkedők gyűltek köréje a vasvári béke miatt; Zrínyi nem tudott önálló magyar hadsereget felállítani; a török kiűzésére csak a Habsburgokkal való együttműködés keretében kerülhetett sor; a vasvári béke után Zrínyi levelezni kezdett a francia királlyal / XIV. Lajossal; Zrínyi váratlan halála erősítette a Habsburg-ellenességet).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy tényt a bécsi békével kapcsolatban (pl. helyreállította a rendi kormányzatot; biztosította a bevett vallások szabad gyakorlását; újra lehetett nádort választani; elismerte Erdély önállóságát), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a felkelés egyik oka az erőszakos ellenreformáció volt; Bocskai felismerte, hogy Erdély szerepe a rendi kiváltságok / a protestantizmus védelmezésére korlátozódik; Bocskai felismerte, hogy nincs esélye az ország egyesítésére / függetlenségére; a bécsi béke több évtizedes egyensúlyt teremtett a rendek és a Habsburg-udvar között; a Habsburgok magas adókat vetettek ki; a háborús pusztítások leginkább Kelet-Magyarországot / Erdélyt / Partiumot sújtották).	0–3
	E2 Rögzít egy lényeges rendi sérelmet a Rákóczi-szabadságharc okai közül (pl. a magyar nemesek nem kapták vissza hódoltsági birtokaikat; a rendek lemondtak a szabad királyválasztás / ellenállás jogáról; korlátozták a protestáns vallások gyakorlását), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar nemesség nem tudta teljesíteni a földjei visszaszerzéséhez előírt feltételeket / nem tudta kifizetni a fegyverváltást; idegeneknek adományozták a birtokokat; a törvényes tulajdonosokat megfosztották birtokaiktól; a török kiűzésével indokolták az idegenek birtokhoz juttatását; a magyar nemesség a Habsburgok ellen fordult; az udvar saját híveinek adott birtokokkal akarta megerősíteni a hatalmát az országban / kívánta kifizetni a hitelezőit; az udvar a töröktől visszafoglalt területeket újszerzeménynek tekintette; létrehozták az Újszerzeményi Bizottságot; Rákóczi a rendek mozgásterének, befolyásának szűküléseként értelmezte a törvényt; az udvar politikáját abszolutista törekvések jellemezték; a szabadságharc a rendi jogok helyreállítását kívánta elérni; Rákóczi a bevett vallások szabadságának biztosítását ígérte; Rákóczi a főrendek / nemesség támogatását akarta elnyerni).	0–3

	<p>E3 Rögzíti, hogy az ónodi országgyűlésen megtörtént a Habsburgok / I. József trónfosztása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Rákóczi ezzel a Habsburgokkal való megegyezés lehetőségét kívánta kizárni; a nemesi adózás / a közteherviselés bevezetése egy rendi kiváltság sérelmét jelentette / elidegenítette a nemesség egy részét; az országgyűlésen erőszakot alkalmaztak; ennek következtében Rákóczi támogatottsága csökkent a nemesség körében).</p>	0–3
	<p>E4 Rögzíti, hogy a Rákóczi-szabadságharcot a rendi sérelmeket részben orvosló / kompromisszumos szatmári béke zárta, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. amnesztiát kaptak a kurucok, a rendi intézményeket helyreállították; az uralkodó ígéretet tett az országgyűlés összehívására / a rendi kormányzás / a protestáns vallásgyakorlás szabadságának helyreállítására; az Újszerzeményi Bizottságot megszüntették; helyreállították a rendi dualizmust / biztosították a birodalmon belüli rendi önállóságot; nem került sor a szabad királyválasztás / ellenállási záradék helyreállítására).</p>	0–3
	<p>E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–3
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i></p>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. Az Amerikai Egyesült Államok szerepe a két világháborúban

(komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja az Amerikai Egyesült Államok szerepét az első és a második világháborúban, a világháborúkat lezáró békekötésekben, és kitér az Egyesült Államok világpolitikai helyzetének megváltozására is a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti az első világháború időpontját: 1914–1918, és még egy időbeli elemet az első világháború korából (pl. az USA belépése a világháborúba: 1917, a versailles-i béke: 1919, a békekonferencia kezdete: 1919).	0–2
	T2 Rögzíti a második világháború időpontját: 1939–1945, és még egy időbeli elemet a második világháború korából (pl. Pearl Harbor bombázása: 1941. december 7., jaltai és potsdami konferenciák: 1945, az ENSZ létrejötte: 1945).	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli elemet az Egyesült Államok első világháborús szerepvállalásával kapcsolatban (pl. haderejét elsősorban a nyugati fronton vetette be; az amerikaiaknak a csendes-óceáni térségben voltak befolyási övezeteik; nem voltak területi követeléseik Európában).	0–2
	T4 Rögzít egy térbeli elemet az Egyesült Államok második világháborús szerepvállalásával kapcsolatban (pl. az USA egyszerre harcolt Afrikában, Európában és Ázsiában / három kontinensen harcolt, Nyugat-Európa amerikai érdekszférává vált, Németország egy része amerikai megszállás alá került; az USA a csendes-óceáni térségben volt még érdekelt).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. világháború, front, szövetség, béke.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. izolacionizmus, antant, ENSZ, kétpólusú világ / szuperhatalom.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy tényt az amerikai katonai részvétel mértékével kapcsolatosan az első világháborúban (pl. viszonylag kevés katonát vetettek be; viszonylag kis veszteségeket szenvedtek), rögzít egy tényt az amerikai katonai részvétel mértékével kapcsolatosan a második világháborúban (pl. a háború nagy részében részt vettek; három kontinensen is harcoltak; nagy katonai erőt vetettek be; viszonylag kis veszteségeket szenvedtek), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a világháborúkban való részvétel biztosította az amerikai érdekek érvényesítésének lehetőségét; a második világháború sokkal nagyobb katonai és anyagi ráfordítással járt; az első világháborúban rövidebb ideig vettek részt, mint a második világháborúban; egyik világháborúban sem vettek részt az elejétől; mindkét világháborúban már a hadba lépés előtt támogatták a szövetségeseiket; mindkét háborúban fejlett	0–4

	<p>technológiát alkalmaztak; az amerikai katonai részvétel mindkét háborúban döntőnek bizonyult).</p>	
	<p>F2 Rögzít egy lényegi tényt Wilson elnök beszédével kapcsolatban (pl. az elnök javasolta a Népszövetség létrehozását; a Népszövetség fő célja a béke megőrzése / háborúk elkerülése; a Népszövetség feladata a szabadság / nemzetek közti egyenlőség megteremtése; az elnök az Egyesült Államoknak jelentős szerepet szánt a Népszövetségben), rögzít egy lényegi tényt Truman elnök beszédével kapcsolatban (pl. az elnök támogatta az ENSZ létrehozását; az ENSZ fő célja a béke megőrzése volt / az ENSZ biztosítsa az államok függetlenségét), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét szervezetet a tartós béke biztosításának céljával hozták létre; az amerikaiak tényleges szerepvállalása végül csak az ENSZ-ben valósult meg; sem a Népszövetség, sem az ENSZ nem tudta teljes mértékben elkerülni a háborús konfliktusokat a világ különböző pontjain; a Népszövetség rövid ideig tevékenykedett, míg az ENSZ a mai napig működik).</p>	0–4
	<p>F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Wilson ötleteit az európai partnerek elutasították; a békekötésénél a politikai szempontok érvényesültek; viták voltak a győztesek között is; Wilson törekvése ellenére a veszteseket nem hívták meg; Wilson törekvései ellenére az ülések nem voltak nyilvánosak), rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az amerikaiak Japánnal kompromisszumos békére törekedtek; a hidegháborúban Japánnal szövetkezni akartak; a Távol-Kelet legfontosabb országai távol maradtak a békekötéstől; a szovjetek a jaltai megállapodások megszegéseként értékelték az amerikai béketervet), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a békekötéseknél az amerikaiak elképzelései / az önrendelkezés elve többnyire nem érvényesültek; az első világháború után a békék megalkotásában – a németet kivéve – nem vettek részt, míg a második világháború után igen; mindkét esetben céljaikat illetően idealisták voltak / háború alatti szövetségeseik nem működtek együtt velük a békekötésekben; a második világháború után az amerikai hadsereg több országban állomásozott, az első világháború után nem maradtak más országokban).</p>	0–4
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	<p>E1 Rögzít egy lényegi tényt az első világháborúba való belépéssel kapcsolatban (pl. a háborúba lépés ürügyét az utasszállító hajók elsüllyesztése / Mexikó háborúba történő bevonására tett kísérlet / a korlátlan tengeralattjáró-háború meghirdetése adta; veszélyben érezték az antantnak nyújtott hitelek visszafizetését), rögzít egy lényegi tényt a második világháborúba történő belépéssel kapcsolatban (pl. Japán megtámadta Pearl Harbor kikötőjét / az Egyesült Államokat; Európában csak Nagy-Britannia és a Szovjetunió állt már ekkor ellen Hitlernek; az amerikaiak fegyverszállításokkal eddig is támogatták a briteket), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az amerikai segítségnek mindkét esetben ára volt: a kereskedelem szabadságának biztosítása az amerikaiak számára; mindkét</p>	0–4

	<p>esetben féltették gazdasági befektéseiket / a nyújtott hitelek visszafizetését; Németország győzelmét kívánták megakadályozni; az első világháborúban nem az Egyesült Államok területét ért támadás indokolta a hadba lépést, a második világháborúban azonban megtámadták az Egyesült Államokat; egyik világháborúban sem vettek részt az elejétől; mindkét háborút a győztes oldalon fejezték be).</p>	
	<p>E2 Rögzíti, hogy az Egyesült Államok az antant tagja volt az első világháborúban / a britek, a franciák és az oroszok szövetségese volt; rögzíti, hogy az Egyesült Államok a szövetséges hatalmak tagja volt a második világháborúban / Nagy-Britannia és a Szovjetunió szövetségese volt, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az amerikai segítség nélkül nem tudtak volna sikert aratni; az Egyesült Államok egyetlen esetben sem ápolta jó viszonyt / rivalizált az orosz / szovjet vezetéssel; mindkét esetben engedett szövetségesei területi rendezésre vonatkozó igényeinek; mindkét háborúban a szövetségeseihez képest lényegesen nagyobb erőforrásokkal rendelkezett).</p>	0–4
	<p>E3 Rögzít egy lényegi tény az Egyesült Államok világpolitikai helyzetével kapcsolatban az első világháború után (pl. az Egyesült Államok vált a legerősebb gazdaságú országgá; nem vett részt a nemzetközi szervezetek munkájában; elzárkózó / izolacionista politikát folytatott), rögzít egy lényegi tény az Egyesült Államok világpolitikai helyzetével kapcsolatban a második világháború után (pl. az Egyesült Államok részt vett az érdekszférák kialakításában; az Egyesült Államok hadereje megszállta Németországot; Európa újjáépítéséhez az Egyesült Államok gazdasági segítségére volt szükség; az Egyesült Államok lett az egyik szuperhatalom), és ezzel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét háború javította az amerikai gazdasági helyzetét / növelte piacaikat; az ország világpolitikai súlya folyamatosan nőtt; az első világháború utáni elzárkózása hozzájárult a második világháború kitöréséhez; a második világháború utáni nemzetközi szerepvállalása megakadályozta az újabb világháborút / létrehozta a kétpólusú világot; mindkét háború után fenyegetett a kommunizmus, amelyet igyekeztek feltartóztatni).</p>	0–4
	<p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–4
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i></p>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:

1. Helmuth von Glasenapp: Az öt világvallás. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1993.
2. <https://www.muellerundschindler.com/en/product/archangel-gabriel-muhammad/>
https://en.wikipedia.org/wiki/Depictions_of_Muhammad#/media/File:Siyer-i_Nebi_151b.jpg
https://en.wikipedia.org/wiki/Depictions_of_Muhammad#/media/File:Medieval_Persian_manuscript_Muhammad_leads_Abraham_Moses_Jesus.jpg
3. Zsámboki László: Selmeci ezüst, körmöci arany - Válogatott tanulmányok a szerző születésének 70. évfordulója tiszteletére (Érc- és Ásványbányászati Múzeum, Rudabánya – Miskolc, 2005) A bányászat és a kohászat múltjából. Bányászat az Árpádok korában (896–1301)
https://library.hungaricana.hu/hu/view/SZAK_ASVA_Sk_2005_Zsamboki/?query=vásár&pg=83&layout=s
fordította: Kristó Gyula és Makk Ferenc
5. <https://mek.oszk.hu/06200/06223/html/pazmany0001/pazmany0001.html>
https://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1lzm%C3%A1ny_P%C3%A9ter
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettségi/feladatok2009tavasz/e_tortmagyar_09maj_fl.pdf
<https://epa.oszk.hu/00900/00979/00008/01benda.htm>
<https://mek.oszk.hu/05000/05038/html/gmapaczai0002.html>
6. <https://guides.loc.gov/this-month-in-business-history/january/standard-oil-established>
https://hu.wikipedia.org/wiki/Eiffel-torony#/media/F%C3%A1jl:Louis-Emile_Durandelle,_The_Eiffel_Tower_-_State_of_the_Construction,_1888,_grayscale.jpg
<https://racingnelliably.com/secret-places/paris-expo-1900-looked-back-while-racing-forward/>
7. <https://tenyleg.com/2014/06/27/az-orosz-beavatkozasa-a-magyar-fuggetlensegi-nyilatkozat-miatt-kerult-sor>
Rózsa György: *Negyvennyolcas karikatúrák*. In: Aetas, (7) 1. 1992. aetas_1992_001_002_211-224.pdf (u-szeged.hu) https://epa.oszk.hu/03100/03133/00029/pdf/EPA03133_orpheus_noster_2018_1_041-057.pdf
Charivari, 1848. július 12. https://api.parliament.uk/historic-hansard/commons/1849/jul/21/russian-invasion-of-hungary#S3V0107P0_18490721_HOC_18
8. Alfred Vogel ábrázolása, 1938 körül <https://historyoftotalitarianism.com/german-anti-semitic-teaching-poster/>
9. Képviselőházi napló, 1931. I. kötet, 1931. augusztus 6-i ülés Lázár Miklós felszólalása (342.o.)
https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_KN-1931_01/?pg=351&layout=s
Magyar Statisztikai Évkönyv 1930. és 1933.
10. Polonyi Péter – A. Sajti Enikő: Mao – Tito, Pannonica, Bp. 2000.
11. Ifjúság, 1946. 07. 12. 26. szám
12. 2011. évi CCIII. törvény az országgyűlési képviselők választásáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100203.tv>
2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300036.tv>
2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200036.tv>
13. http://erettségi.ucoz.hu/load/tortenelem_feladatsor/3_magyar_kozepkor/8-1-0-28
- https://en.wikipedia.org/wiki/Catholic_ecumenical_councils#/media/File:Richental_Konzilssitzung_Muenster.jpg
14. Christopher Clerk: Alvajárók, Park, Bp. 2015.
dr. Boronkai Szabolcs–dr. Gianone András–Kormos Zoltán–dr. Kovács Örs– Simonkay Márton–Tamásiné Makay Mariann: Történelem 11. Szent István Társulat, 2022.
15. https://library.hungaricana.hu/en/view/BAZM_Sk_05/?query=F%C3%B6ldes&pg=117&layout=s
https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10/lecke_04_033
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNemzetTortenele-a-magyar-nemzet-tortenele-9A23/szilagi-sandor-a-magyar-nemzet-tortenele-21F2/magyarorszag-tortenele-a-szatmari-beketol-a-becsi-congressusig-17111815-5836/harmadik-konyv-jozsef-csaszar-uralkodasa-17801790-5DCF/iv-fejezet-a-hora-vilag-erdelyben-5E7D/>
<https://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/az-ujkor-1492-1914/magyarorszag-a-18-szazadban/a-felvilagosult-abszolutizmus-a-habsburg-birodalomban>
16. Történelem 12. https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_12/lecke_04_025
Jegyzőkönyv az MSZMP Központi Bizottságának üléséről, 1968. február 6. Bálint József előterjesztése a magánszektor tevékenységének szabályozásával kapcsolatos gazdaságpolitikai kérdésekről.
https://adatbazisokonline.mnl.gov.hu/pdfview?file=static/documents/mszmp_mdp/HU_MNL_OL_M-KS_288_05_04450.pdf#search=mag%C3%A1nszektor&page=1
Orgoványi Emília: Foglalkoztatás és munkanélküliség Magyarországon, 1997.
https://www.ksh.hu/statszemle_archive/1997/1997_12/1997_12_1022.pdf
- Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Tamásiné: Történelem 12. Szent István Társulat, Budapest, 2023.
17. Sinkovits István (szerk.): Magyar történeti szöveggyűjtemény 1526–1790. Tankönyvkiadó, Bp. 1968.
https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10/lecke_02_016
Pálffy Géza: Több ország szolgálatában – a politikus, katona és költő-író Zrínyi Miklós identitásai

https://mta.hu/tudomany_hirei/tobb-oroszag-szolgalataban-a-politikus-katona-es-kolto-iro-zrinyi-miklos-identitasai-110242

<https://mek.oszk.hu/06200/06208/html/rml4185.html>

18. Congressional Research Service, American War and Military Operations Casualties: Lists and Statistics (2020). <https://sgp.fas.org/crs/natsec/RL32492.pdf>

Defending of League of Nations: „The Pueblo Speech”

<https://teachingamericanhistory.org/document/defending-the-league-of-nations-the-pueblo-speech>

Address by President Harry S. Truman to the UN General Assembly

<https://2009-2017.state.gov/p/io/potusunga/207324.htm>

Szeghő Patrik: Elvek, lehetőségek, kudarcok: Woodrow Wilson és az első világháború

<https://ujkor.hu/content/woodrow-wilson>

Mészáros Tamás: San Franciscó-i békeszerződés, 1951. in: Grotius, 2010.

<http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=FHORXM>